

Asia: VN/8058/2023

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittujen kaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta

Huomiot asetuksen pykälistä

Huomionne asetusluonnoksen 1 §:stä ja liitteistä 1-3.

-

Huomionne asetusluonnoksen 2 §:ssä esitettyyn vaatimukseen siitä, että kaavassa on noudatettava liitteen 4 mukaista vakiomuotoista kaavamääräyksen ja kaavakohteen esitystapaa ja kaavamääräyksen otsikointia.

MTK kannattaa kaavamääräyksiä ja kaavakohteiden merkintöjen vakiomuotoista esitystapaa, mikä tulee yhtenäistämään ja helpottamaan kaavatulkintoja sekä ehkäisemään uusien kuntakohtaisten kaavamerkin-tävariaatioiden laatimista. Kuitenkin kyseessä on vain kaavamerkintöjen yhtenäinen koneluettava muotoilu, varsinaista kaavamääräyksiä määräyssidäntöjen yhtenäistämistä ei asetuksella olla toteuttamassa, minkä MTK kokee ongelmaksi. Yhtenäisten kaavamerkintämuotojen lisäksi pitäisi yhtenäistää kaavamerkintöjen määräyssidäntöt. Asetuksen tavoittelema yhtenäistämistoimi on tarkoituksenmukainen, mutta se ei ratkaise niitä omaisuudensuoja- ja korvausongelmia, mitä kaavoituksessa on ollut. Lisäksi alueiden-käyttölain uudistaminen on kesken, jossa edellä kuvattuja ongelmia toivottavasti päästään ratkaisemaan tai rajaamaan

Huomionne liitteessä 4 esitettyihin kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystapoihin.

MTK pitää tärkeänä luontoarvojen huomioinnin osana maankäytönsuunnittelua ja rakentamisen ohjausta, mutta ei pidä tarkoituksenmukaisena niiden tuomista osaksi kaavaa. MTK ei pidä kestävästä ja hyväksyt-tävänä, että asetuksella halutaan edistää sellaisia kaavamääräyksiä, joiden mahdollisesti aiheuttama käytönrajoitus tai -ohjaus maa- ja metsätalousvaltaisille alueille eivät perustu vallitsevaan lainsäädäntöön, sen aiheuttamat korvauskäytännöt ovat epäselvät tai niiden vaikutuksia perustuslainmukaiseen omaisuus-densuojaan ei ole arvioitu.

Yleis- ja asemakaavojen lainvoimaisuuden ajankohdan ja kaavan aluevarauksien tahtotilan toteutumisen välissä voi olla useita vuosia, pahimmillaan jopa vuosikymmeniä. Mikäli uusia

aluevarauksia tehdään maa- ja metsätalousalueille, niin näiden aluevarauksien osalta on syytä huomioida metsälain voimassa-olon tarpeellisuus ennen aluevarauksen tahtotilan toteutumista. Asemakaava-alueella metsälaki on voimassa vain M -alkuisilla kaavamerkintäalueilla ja yleiskaavassa M ja V -alkuisilla kaavamerkintäalueilla (metsälain 2§). Alueilla joilla ei ole metsälaki voimassa, niin mm. 1) metsälain 10§:n mukaisilla kohteilla ei ole lain tuomaa suojaa, 2) metsänomistajalla ei ole mahdollisuutta hyödyntää Kemera/Metka -tukijärjestelmää, 3) ei ole metsätuholain mukaisia velvoitteita tai vastuita, 4) ei tarvitse tehdä metsänkäyttöilmoitusta, 5) ei metsän uudistamisvelvoitetta.

MTK kokee tarpeelliseksi täydentää koodistoa merkinnällä, jolla jo tällä hetkellä ilmaistaan metsälain voimassaolo aluevarausalueilla, joiden käyttötarkoitus halutaan ohjata muuhun kuin metsätalouteen, mutta samalla turvata metsätalouden harjoittaminen ennen aluevarauksen toteutumista. Merkintätapana on "M/" (esim. "M/A")

MTK:n mielestä kaavoitusvaiheessa tulisi ratkaista alueiden merkittävyys sekä lunastettavuus, ja lunastettaviksi määritellyt alueet merkittäisiin omalla kaavamerkinnällä ja vain kaavoituksella lunastettavaksi osoitetut alueet voitaisiin kunnan toimesta lunastaa. Tämä loisi läpinäkyvyyttä ja suunnitelmallisuutta kuntien maapolitiikan toteuttamiseen.

MTK ei pidä kestäväenä, että "S" -suojelualuumerkintää halutaan asetuksella vaalia maakunta-, yleis- ja asemakaavatasoilla. Kyseisen kaavamääräyksen tavoittelema suojelu ei yleensä perustu lainsäädäntöön, mikä luo ongelmia mm. 1) suojelun ja sen mukaisten maanomistajakorvauksien toteuttamiselle, jos lainmukaisia suojeltavia luontoarvoja ei ole, 2) metsätuholain mukaiselle torjunnalle ja korvausvelvoitteisiin. MTK katsoo "SL" -suojelumerkinnän olevan ainut tarkoituksenmukainen ja täsmällinen suojelualuumerkintä, sillä sen mukainen suojelu perustuu luonnonsuojelulakiin sekä siten myös siihen liittyvät suojelu- ja korvausprosessit.

MTK:n mielestä kaavoihin voidaan tuoda vain ne suojelualueet, joista on olemassa suojelupäätös. Kaavoittaja ei tee suojelupäätöksiä, niitä tekevät suojeluviranomainen ja maanomistaja. Mikäli kaavoittaja pyrkii toteuttamaan suojelua kaavoituksen keinoin samalla perustellen toteutusta vapaaehtoisin suojeluohjelmin (esim. METSO- ja HELMI -suojeluohjelmat), ei kyse ole enää vapaaehtoisesta suojelusta vaan kaavoituksen keinoin pakotetusta. On myös mahdollista, että kaavoituksesta huolimatta alueet eivät päädy viralliseen suojeluun. Tämä voi johtua mm. siitä, että 1) alueella ei ole suojeltavia luontoarvoja, 2) vi-ranomaisella ei ole riittävästi resursseja toteuttaa suojelua (eurot tai vaihtomaa), 3) maanomistaja ei ole suostuvainen esitettyihin suojelu- ja korvaussopimuksiin. Kirjanpainajatuhoriskin arviointi maakuntakaava-vojen suojeluvarausalueilla - diplomityön (Mika Salmi 2023) mukaan Suomessa on maakuntakaavan suoje-lualuevarausten alueita, joille ei ole perustettu luonnonsuojelulain mukaista luonnonsuojelualuetta on yh-teensä 517,5 km² ja alueet kattavat metsätalousmaan (metsä- ja kitumaa) pinta-alasta 0,2%. Nämä alueet ovat ongelmallisessa välitilassa, sillä alueilla ei ole virallista suojelupäätöstä eikä alueilla ole metsälaki voimassa. Kyseessä on merkittävä sääntelyaukko.

MTK:n kokemuksen mukaan maakunta-, yleis- ja asemakaavatasoilla ”Luo” -kaavamääräykset perustuvat viranomaisten paikkatietoaineistoihin (esim. Suomen metsäkeskus ja metsälain 10§ -kohteet, ELY-keskus ja liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspisteet), joita viranomaistahot ylläpitävät. MTK katsoo ettei näitä vi-ranomaisten rekistereissä ja tietojärjestelmissä olevia luontoarvoja ole tarve tuoda kaava-aineistoon, kun ne huomioidaan muutoin osana kaavoitusta ja rakentamisen ohjausta. Lisäksi kyseiset viranomaisten tie-dossa olevat luontoarvot huomioidaan jo nyt osana normaalia metsätaloutta ilman niiden kaavamerkintää. MTK näkee ongelmana luontoarvojen muutosmahdollisuuden (esim. liito-orava siirtyy toiselle alueelle tai poistuu kokonaan) osana jäykkää kaavaprosessia. Viranomaisrekistereihin voidaan tehdä muutoksia yksittäisen paikkatietopisteen osalta, mutta kaavaa ei voi muuttaa yksittäisen pisteen tai merkinnän osalta. Toisin sanoen, vaikka perustelluista syistä luontoarvomerkintä poistettaisiin viranomaisrekistereistä, niin kaavasta se poistuu vasta kaavapäivityksen yhteydessä ja siten se tulee huomioida kunnes se poistuu myös kaavasta. Yksittäiset kaavat voivat olla voimassa useita vuosikymmeniä ennen niiden päivittämistä.

MTK on huolissaan viher- ja ekologisen yhteyden sekä yhteystarpeen kaavamerkinnöistä, sillä näiden kaavamerkintöjen tavoitteet ja mahdollisesti aiheuttama käytönrajoitus tai -ohjaus maa- ja metsätalousvaltaisille alueille eivät perustu vallitsevaan lainsäädäntöön ja siten niiden vaikutuksia perustuslainmukaiseen omaisuudensuojaan ei ole arvioitu. Kaikkien oikeusvaikutusten poistaminen maakuntakaavoista näiden merkintöjen osalta saattaa selkeyttää tilannetta.

Ekologinen kompensatio on kirjattuna luonnonsuojelulakiin ja ekologinen kompensatio perustuu sen mukaisesti vapaaehtoisuuteen. MTK ei pidä lain tahtotilan mukaisena sitä, että kaavoituksella ohjataan ja pakotetaan alueita ekologisen kompensaation alueiksi tai edes esittäväksi tällaisina potentiaalisina aluevarauksina ilman maanomistajan suostumusta. MTK katsoo ettei kaavoituksella tule ohjata ekologisen kompensaation alueiden perustamista, vaan luonnonsuojelulain tahtotilaa ekologisen kompensaation osalta tulee toteuttaa vapaaehtoisuuteen paremmin soveltuvin menetelmin, kuten edistämällä luontoarvomarkkinoiden syntymistä.

Huomionne liitteessä 4 esitettyihin kaavamääräyskoodien yhdistelmiin ja kaavamääräyksen muodostamisen periaatteisiin liittyen.

-

Yleiset huomionne liitteestä 4.

-

Yleiset huomionne asetuksesta

Yleiset huomionne luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittavien kaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta.

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida otsikon mukaisesta asiasta. MTK pitää ehdotettua asetusta liitteineen ja niiden tarkoitusta varmistaa koneluettavien kaavatietojen yhteentoimivuus sekä kaavamääräysten ja kaavakohteiden vakio muotoinen esitystapa kannatettavana ja tarpeellisena.

Ikonen Juho

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry